

RAZLAGALNI/INTERPRETATIVNI ESEJ – VIŠOŠKA KRONIKA

Izidor na škofovo vprašanje, če verjame v čarovnice, odgovori pritrdilno, kar je jedro njunega nesoglasja. Kako se zaradi tega nesoglasja spreminja škofovo razpoloženje? Na podlagi dialoga v odlomku označite Izidorja in ovrednotite njegov značaj. Primerjajte škofovo naklonjenost Agati v odlomku in nadaljevanju romana. Nesoglasje med škofom in Izidorjem je izraženo tudi s slogovnimi sredstvi. Predstavite jih in pojasnite njihovo vlogo.

»Izidor Khallan, vaša milost!« sem popravil ponižno.

»Torej Izidor Khallan! Prazen lonec je prazen, naj se že imenuje Schwarzkobler ali Khallan!«

Zopet je sedel na svoj stol, po mizi pa bobnal s svojimi prsti ter gledal pri oknu na ravnino, rumeno obsijano.

»Solnce sije in dosti lepega vremena imamo,« je mirno spregovoril.

»Vreme je dobro in letina ne bo slaba,« sem odgovoril pogumno.

»Letina — ta je zate prva!« Že je ostro brenkljal po mizi, da se nisem upal kaj odgovoriti.

Silno težko vprašanje mi je stavil milostljivi Joannes Franciscus.

Joannes Franciscus je precej časa molčal, potem pa se je hitro obrnil proti meni s prijaznim obrazom in lahnim smehom okrog ustnic ter me je tako-le pozval:

»Izidor Khallan, misli si, da opravljaš sveto spoved pri svojem dušnem pastirju, in misli si, da sem jaz tvoj dušni pastir! Odgovori mi: Ali veruješ, da so coprnice ali čarodejnice ali čarovnice na svetu? Odgovori mi prav tako, kakor bi odgovarjal svojemu Bogu, če bi te poklical pred sé!«

Sveta trojica, pomagaj! To je bilo vprašanje, pred katerim sem se tresel vse te dni, kar so mi Agato vzeli! Bal sem se tega vprašanja in upal sem, da bo izostalo. Ali izostalo ni- in odgovoriti moram, kakor bi odgovarjal Gospodu, ki stanuje v svetem tabernakeljnu. Če je Agata pogubljen, zavoljo tega ne smem še zapraviti nebeškega kraljestva!

Milostljivi škof me je svetlo pogledal, da sem že mislil, da me prežge njegovo žareče oko.

Odgovoril sem:

»Kristus mi je priča, da verujem!«

»Da so čarovnice, da so coprnice? — Da bi mi dal gospod Jezus dosti takih podložnikov!« je zaklical visoki gospod. Potem je zamolklo vprašal: »Kako podpiraš to svojo vero?« — Zopet je posegel po smokvah v zlati posodi.

Ali jaz za nobeno priliko nisem hotel postati deležen večnega pogubljenja! Takole sem odgovoril:

»Kar pomnim, jih je svet preganjal, vselej jih je obsodila gosposka in na grmado jih je vodila. Sežgan pa ni bil nikdo, da ni poprej sam in odkritosrčno priznal svojega peklenskega hudodelstva.«

Milostljivi gospod je prinesel čašo k ustom in se pokrepčal s požirkom sladkega črnikalca. Ko je pil, je upiral svoja očesa v mé, da sem imel občutek, kot bi silili v mé dve bodeči puščici.

Grenko se je zasmel: »Dobro si podkovan! Morda si že bil v mojem loškem stolpu, tam imamo še danes lepe zaloge priznanja, na katero se sklicuješ!«

»Gosposka se tu in tam zmoti,« sem odgovoril, »da bi se pa zmotila v vsakem slučaju — greh bi bilo, kaj takega trditi.«

Tu je bilo, da se je eden prvih višjih svete Cerkve pričel tako smejeti, da se je bilo bati, da ga zadavi nepremagljiv krč.

»Prav imaš, moj sin, gosposka se malokdaj zmoti! Le čudno, da ste se vi z Albrehtom Sigismundom zopet in zopet pravdali, ko vam je že bila odrečena pravica v pravnih z Vidom Adamom!«

Nerodnega kmeta lahko spraviš v zadrego, zatorej sem molčal.

Še je vprašal:

»Ali ni čudno, dragi mladenič, če je Agata tako mogočna, če se pajdaši s hudičem, ki je, kar mi lahko verjameš, velik gospod, da si sama ne pomaga in da ne odrfči pri oknu ter se tako otrese težke loške pravice?«

Tudi tukaj mu nisem vedel odgovoriti.

Ponovil je še enkrat vprašanje: »Kaj torej? Ali še vedno veruješ, da so čaravnice na svetu?«

Škof Janez Frančišek ne veruje v čaravnice, kar mu ne verjamem!

Sedaj sem samo še zastokal: »Ne vem.«

»Ti si gotovo v sorodstvu s svetim Tomažem! — Poslušaj sedaj svojega škofa, poslušaj svojega vladarja! Ta ti odgovarja: Jaz ne verujem!« In gospod Joannes Franciscus je vstal ter zopet letal po čumnati.

Po moji glavi se je vse mešalo in drugega nisem opazil, kakor križ, ki je oznanjeval bridko smrt blaženega škofa Konrada. Vzlic temu pa moja ošabnost še ni bila strta in moje srce je še vedno kričalo, da visoški gospodar ne bo smel jemati ženske, katero so radi čarodejstva vlačili po loških ječah.

»Če ti je mogoče,« je vpil škof, »odpri ušesa in poslušaj! Poskusiti hočemo z vodo. Če pride Agata na kateri koli način, na kateri koli način živa iz vode, je njena nedolžnost dokazana.«

Besede »na kateri koli način« je dvakrat spregovoril in polagal je nanje poseben naglas. Ali brezuspešno, ker se v moji glavi ni hotelo razjasniti, zatorej tudi nisem vedel, ali so hotele te besede kaj posebnega povedati.

Moja onemoglost škofu ni ostala prikrita. Obstal je pred mano in zaničljivo izustil tele besede:

»Ti hočeš grešnico rešiti? Ti hočeš grešnico rešiti pred grmado? Ti je rešil ne boš! Ti si —« Nekaj časa je premišljeval, potem pa kar odkritosrčno dostavil: »Ti si tepec!«

Na to grenko besedo sem zlezal v devetero gub in pot me je oblij, da je bila mokra obleka na meni. Kar sem bil gospodar obeh visoških kmetij, me še ni bila zadela nobena taka beseda, kakor jo je v tem trenutku vrgel name razljučeni gospod škof Janez Frančišek! Taka beseda je na mestu poslu nasproti, nikdar pa nasproti gospodarju, in najsi nima toliko polja ne toliko tovornih konj, kakor imam jaz vsega skupaj na Visokem!

Zaklical je: »Valet de chambre!«

Prišel je stavec z orjaško lasuljo.

»Pierre, odpelji tega človeka!«

Kakor v pijanosti sem odšel, tako da sem pozabil izkazati nasledniku apostolov čast, katero jim izkazuje celi svet!

Morda sem se motil, morda sem prav slišal — pri vratih se mi je zdelo, da sem čul smeh njegove milosti. Bil je strupen smeh, a takrat še nisem vedel, da se je za tem smehom skrivalo zlato srce Janeza Frančiška in blagoslovljena dobrotljivost, ki je tičala v vsaki kaplji krvi, ki se je pretakala po njegovem šibkem telescu!

Tisti dan sem zapuščal loški grad v zavesti, da nam freysinški škof noče pomagati.